

Інтегрований довкілєвий дозвіл: ключ до екомодернізації в Україні

Вступ

1. Загальні умови отримання Дозволу

1.1. Вимога щодо отримання

1.2. Сфера дії

1.3. Висновки для видачі

1.4. Строк дії

1.5. Плата за видачу

1.6. Єдиний державний реєстр Дозволів

2. Види діяльності, які вимагають Дозволу

3. Процедура видачі Дозволу

4. Основні обов'язки оператора установки

5. Контроль операторів установки

5.1. Перевірки за переліком установок

5.2. Перевірки за зверненням третіх осіб

6. Відкликання Дозволу

В

8 серпня 2025 року набирає чинності Закон України «Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення», який іще називають Законом про екомодернізацію в Україні (надалі – Закон). Закон встановлює правові та організаційні засади щодо запобігання, зменшення та контролю забруднення, що виникає в результаті провадження певних видів діяльності в Україні.

Метою Закону є забезпечення високого рівня захисту довкілля та конституційних прав на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні, які досягатимуться шляхом застосування інтегрованого підходу до регулювання забруднення та впровадження найкращих доступних технологій і методів управління згідно з Директивою 2010/75/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 24 листопада 2010 року про промислові викиди (інтегроване запобігання та контроль забруднення).

1. Загальні умови отримання Дозволу

1.1. Вимога щодо отримання Дозволу

Інтегрований довкіллевий дозвіл (надалі – Дозвіл) – документ дозвільного характеру в галузі охорони довкілля, який видається дозвільним органом в Україні та надає право провадити діяльність з експлуатації установок, а саме види діяльності, що їх визначає Закон, на умовах, передбачених у Дозволі, який оператори установок за загальним правилом повинні отримати до початку їхньої експлуатації.

Операторам установок, уже введеним в експлуатацію на момент вступу в силу Закону, надається 4 роки для отримання Дозволу на зміну інших видів дозволів (на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, на спеціальне водокористування та на здійснення операцій з оброблення відходів), які діятимуть протягом зазначеного перехідного періоду. Оператори установок, що провадять види діяльності, зазначені у Законі, подають заяву про отримання Дозволу протягом 3 років з дня набрання чинності Законом.

Закон також передбачає внесення змін до Дозволу у разі змін у характері чи функціонуванні установки або в разі її розширення та у випадку перегляду та оновлення його умов, у низці випадків – внесення змін за спрощеною процедурою.

1.2. Сфера дії Дозволу

Дозвіл видається на одну або більше установок, розташованих на одному промисловому майданчику, які експлуатуються одним оператором установки. Оператор установки – суб'єкт господарювання, що здійснює або має намір здійснювати технічну експлуатацію установки, яка перебуває у його власності, довірчій власності, оперативному управлінні, господарському віданні або користуванні.

Якщо Дозвіл видається на 2 або більше установок, він визначає вимоги щодо забезпечення дотримання вимог Закону всіма установками.

1.3. Висновки для видачі Дозволу

Дозвіл видається згідно з висновками найкращих доступних технологій і методів управління (надалі – Висновки).

Якщо умови Дозволу визначаються на основі найкращих доступних технологій та методів управління, не описаних в жодних пов'язаних з діяльністю установки Висновках, ці технології та методи управління повинні відповідати критеріям, визначеним Законом, а гранично допустимі викиди – нормативам гранично допустимих викидів, визначеним у відповідних Висновках.

За відсутності Висновків, які включають вид діяльності або тип виробничого процесу, що застосовується в установці, Дозвіл видається згідно з найкращими доступними технологіями та методами управління, які визначаються на основі критеріїв, визначених Законом, та відповідно до екологічних нормативів.

Для установки, що вводиться в експлуатацію вперше, на якій буде провадитися діяльність або яка належить до об'єктів, що згідно із Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» підлягають оцінці впливу на довкілля (для останніх – також у разі зміни характеру чи функціонування установки або її розширення), Дозвіл видається після отримання висновку з оцінки впливу на довкілля, у якому визначено допустимість провадження планованої діяльності.

1.4. Строк дії Дозволу

Строк дії Дозволу необмежений.

1.5. Плата за видачу Дозволу

За видачу Дозволу (внесення змін до нього) справляється плата у розмірі 30 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, встановлених законом на 1 січня календарного року (у 2025 році – 90 840 грн.), у якому відповідна заява про отримання Дозволу (внесення змін до нього) подається до дозвільного органу. Плата не стягується за внесення змін до Дозволу за спрощеною процедурою, а також у разі перегляду та оновлення умов такого Дозволу.

1.6. Єдиний державний реєстр Дозволів

Уся інформація про Дозволи в електронній формі міститься в Єдиному державному реєстрі інтегрованих довкіллевих дозволів.

Єдиний державний реєстр інтегрованих довкілєвих дозволів (далі – Реєстр) – публічний електронний реєстр, що забезпечує створення, збирання, накопичення, зберігання, облік, захист, відображення, оброблення, надання й оприлюднення інформації та документів, а також електронну взаємодію між операторами установок, дозвільним органом, компетентними органами, іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, громадськістю з метою запобігання, зменшення та контролю забруднення, що виникає в результаті провадження видів діяльності, визначених Законом.

2. Перелік видів діяльності, які вимагають Дозволу

Закон вимагає отримання Дозволу для таких видів діяльності в Україні (часто за умови досягнення певного рівня продуктивності або з застосуванням певних методів):

- енергетика, зокрема, переробка нафти та газу, виробництво коксу, газифікація або зрідження вугілля й інших видів палива;
- виробництво та обробка металів, зокрема, випалювання або агломерація металевих руд, виробництво чавуну або сталі, обробка чорних і кольорових металів;
- промисловість з переробки мінеральної сировини, зокрема, виробництво цементу, вапна й оксиду магнію, скла, мінеральних речовин і керамічних виробів;
- хімічна промисловість, зокрема, виробництво органічних і неорганічних хімічних речовин;
- управління відходами, серед іншого, видалення або відновлення небезпечних відходів і відходів, що не є небезпечними;
- інші види діяльності, зокрема, виробництво та переробка целюлози з деревини; попереднє оброблення фарбування текстилю; експлуатація скотобоєнь, оброблення та перероблення молока тощо.

3. Процедура видачі Дозволу

Процедура видачі Дозволу включає в себе наступні етапи:

- 1) подача Заяви про отримання Дозволу (внесення змін до нього);
- 2) попередній розгляд Заяви;
- 3) громадське обговорення у процесі видачі Дозволу (внесення змін до нього);
- 4) розгляд Заяви про отримання Дозволу (внесення змін до нього);

5) транскордонні консультації (у випадках, передбачених законодавством);

6) видача Дозволу або Рішення про відмову у його видачі;

7) інформування про видачу Дозволу.

4. Основні обов'язки оператора установки

Закон визначає основні обов'язки оператора установки в Україні, які має забезпечити дотримання умов Дозволу, а саме:

- вживати заходів для запобігання забрудненню;
- застосовувати найкращі доступні технології та методи управління;
- не спричиняти забруднення, внаслідок якого порушуватимуться екологічні, державні медико-санітарні нормативи та державні медико-санітарні правила;
- запобігати утворенню відходів;
- у разі утворення відходів здійснювати в порядку пріоритетності їхню підготовку до повторного використання, рециклінг або відновлення, а якщо це технічно й економічно неможливо – видалення, при цьому уникаючи або зменшуючи будь-який негативний вплив на довкілля;
- раціонально використовувати енергію;
- вживати заходів для запобігання аваріям та мінімізації їхніх наслідків;
- у разі припинення експлуатації установки та/або використання промислового майданчика чи його частини – вживати заходів для уникнення ризику забруднення та повернення промислового майданчика до стану, який відповідає вимогам Закону.

Із метою реалізації вимог Закону оператор установки утворює структурний підрозділ з охорони довкілля та визначає його функції.

5. Контроль операторів установки

5.1. Перевірки за переліком установок

Дозвільний орган щокварталу переглядає, затверджує та надсилає до контролюючого органу через засоби Реєстру перелік установок, що підлягають перевірці на предмет дотримання умов Дозволу. Періодичність проведення перевірок визначається на основі систематичної оцінки ризиків для довкілля та не перевищує:

www.DLF.ua

- 1 року – для установок з найвищим рівнем ризику;
- 3 років – для установок з найнижчим рівнем ризику.

5.2. Перевірки за зверненням третіх осіб

Перевірки установок проводяться також на підставі звернення:

- громадськості;
- народних депутатів України;
- органів місцевого самоврядування територіальних громад, які можуть зазнати впливу внаслідок діяльності установки, а також
- обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань екології та природних ресурсів за місцезнаходженням установки щодо порушення природоохоронного законодавства внаслідок діяльності установки або в інших випадках, передбачених Законом.

Контролюючий орган у межах своєї компетенції вживає заходів для забезпечення дотримання оператором установки умов Дозволу та своєчасного здійснення оператором установки заходів, зазначених у документах, складених контролюючим органом за результатами перевірки.

У разі виявлення підстав для відкликання Дозволу контролюючий орган звертається до дозвільного органу.

6. Відкликання Дозволу

Дозвіл може бути відкликаний за ініціативою оператора установки або дозвільного органу згідно із Законом України «Про адміністративну процедуру», з урахуванням особливостей, визначених цим Законом, у таких випадках:

- 1) за заявою оператора установки;
- 2) припинення експлуатації установки за умови дотримання вимог Закону;
- 3) вчинення протягом 1 року 2 і більше незаконних перешкоджань проведенню перевірки контролюючого органу, встановлених рішенням суду, що набрало законної сили;
- 4) невиконання оператором установки вимоги дозвільного органу щодо внесення змін до Дозволу в разі перегляду й оновлення його

умов;

5) змін у характері чи функціонуванні установки або її розширення, які вимагають внесення змін до Дозволу, до внесення таких змін, виявлених під час проведення перевірки контролюючого органу або за результатами розгляду дозвільним органом звітності оператора установки;

6) застосування до власника установки, оператора установки або осіб, які перебувають під їхнім контролем, спеціальних економічних й інших обмежувальних заходів (санкцій) відповідно до Закону України «Про санкції»;

7) провадження діяльності, на яку отримано Дозвіл, не розпочато протягом 4 років з дати, визначеної в Дозволі, а якщо така дата не визначена – протягом 2 років з дати введення установки в експлуатацію;

8) порушення оператором установки Дозволу або його умов, щодо яких надавався припис, розпорядження або інший розпорядчий документ про їхнє усунення із зазначенням строку.

Дозвільний орган приймає рішення про початок адміністративного провадження з відкликання Дозволу:

- за власною ініціативою – протягом 20 робочих днів із дня звернення до нього компетентних органів, інших органів виконавчої влади чи місцевого самоврядування або громадськості;
- за ініціативою оператора установки – не пізніше наступного робочого дня після отримання відповідної заяви.

Протягом 10 робочих днів із дня оприлюднення рішення про початок адміністративного провадження з відкликання Дозволу через засоби Реєстру, оператор установки має право подати до дозвільного органу заперечення, пояснення та будь-яку додаткову інформацію, а також вимагати проведення узгоджувальної наради. Дозвільний орган приймає рішення:

- про відкликання Дозволу або
- про закриття адміністративного провадження з відкликання Дозволу протягом 10 робочих днів із дня отримання заперечень, пояснень і будь-якої додаткової інформації від оператора установки, або протягом 5 робочих днів із дня проведення узгоджувальної наради, та повідомляє про це оператору установки через засоби Реєстру.

Рішення оприлюднюється через засоби Реєстру і повинно бути обґрунтованим.